[2019] 10 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 541

ਸ਼ਿਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ

ਬਨਾਮ.

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਾਜ

(ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ No.1105/2019)

23 ਜੁਲਾਈ, 2019

[ਆਰ. ਭਾਨੂਮਥੀ ਅਤੇ ਏ. ਐੱਸ. ਬੋਪੰਨਾ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਧਾਰਾ -319-ਪਾਵਰ ਅੰਡਰ-ਐਕਸਰਸਾਈਜ਼ ਆਫ਼-ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 2-ਐੱਸ. ਸੀ. ਐੱਸ. ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ। ਐੱਸ. ਏ. ਐੱਸ., ਡੀ. ਐੱਸ., ਐੱਲ. ਕੇ. ਐੱਸ. ਅਤੇ ਆਰ. ਐੱਸ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾਵਾਂ, ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਐੱਮ. ਅਤੇ ਐੱਸ. ਕੇ. ਐੱਮ. ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ-ਇਸ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਐੱਸ. ਏ. ਐੱਸ. ਨੇ ਐੱਸ. ਕੇ. ਐੱਮ. ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ-ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ' ਤੇ ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਐੱਮ. ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਪਿਸਤੌਲ ਦੇ ਬੱਟ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ-ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਐੱਮ. ਨੇ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ-ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਐੱਸ. ਏ. ਐੱਸ., ਡੀ. ਐੱਸ. ਅਤੇ ਐੱ ਦੋਸ਼ੀ ਆਰ ਐੱਸ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ 319 ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।, ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਨੇ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਇੱਕ

ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ-ਖਾਰਜ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪਟੀਸ਼ਨ-ਖਾਰਜ-ਅਪੀਲ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆਃ ਪਾਵਰ u/s. 319 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ' ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ, 319 Cr.P.C. ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਿਆਰ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ-ਪਾਵਰ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ 319 Cr.P.C ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ-ਹਾਲਾਂਕਿ ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਨਾਮ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਆਈ. ਓ. ਦੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਦੋਂ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੂਜਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸੀ -

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ-ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 2 ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ-ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ-ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ-ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860-ਐਸ. ਐਸ. 147, 148, 149, 302, 307, 323 ਅਤੇ 504.

ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਰੱਖਿਆਃ 1.1 ਧਾਰਾ 319, Cr.P.C. ਤਹਿਤ ਹੇਠਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ' ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 319 Cr.P.C. ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸਬੂਤ ਦਾ ਪੱਧਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਿਆਰ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 319 Cr.P.C ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 8,9] [547-ਸੀ-ਡੀ]

1.2 ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. 06.09.2013 'ਤੇ 18.15 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਨਾਮ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਉਸੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਇੱਕ ਐੱਸਕੇਜੀ ਅਤੇ ਐੱਸਜੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨਿਯੁਕਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ 19.09.2014 ਉੱਤੇ ਪਹਿਲੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ

ਨੰਬਰ 2 ਦਾ ਨਾਮ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੂਰਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 15.10.2014 ਉੱਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਨਾਮ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੂਜਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਲੱਭਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ।

ਉਦੋਂ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 22.10.2016 ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐੱਸਐੱਲਐੱਮ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਪਿਸਤੌਲ ਦੇ ਬੱਟ ਨਾਲ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ, 28.02.2017 ਉੱਤੇ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਉਸ ਸਮੇਂ ਡਿਊਟੀ ਉੱਤੇ ਸੀ।

1. 3 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ 2015 ਦੇ ਐੱਸ. ਟੀ. No.26 ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏਗੀ। ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸੋਧ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ

ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਉੱਤੇ ਰਾਏ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪਾਰਸ 14-16] [550-D-F]

ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2008) 14 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 51: [2008] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 702-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2017] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 374 ਪੈਰਾ 4 [2014] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਰਾ 6 [2008] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 702 ਪੈਰਾ 9 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1105/2019 2018 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ 482 ਨੰਬਰ 36010 ਵਿੱਚ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਸੀਏਚਰ ਦੇ ਮਿਤੀ 04.12.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੀਤੂ ਸ਼ਰਮਾ, ਨਿਹਾਲ ਅਹਿਮਦ, ਕੁਣਾਲ ਯਾਦਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੀਨਾ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਅਰਧੇਂਦੂਮੌਲੀ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਨਿਕਿਲੇਸ਼ ਆਰ., ਆਕਾਸ਼ ਚੌਧਰੀ, ਮਨੀਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਆਰ. ਭਾਨੂਮਥੀ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੁਆਰਾ 2018 ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ No.36010 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਿਤੀ 04.12.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 319 Cr.P.C ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

3. ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨਃ - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 06.09.2013 'ਤੇ ਲਗਭਗ 09.00 ਵਜੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ No.2-Subhash ਚੰਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ। ਸ਼ਸ਼ੇਂਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਦੇਵੇਂਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ੁਕਲਾ ਅਤੇ ਰਾਹੁਲ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਸੰਗਮ ਲਾਲ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੋ ਦੂਜੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਬਾਹਰ ਆਏ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸ਼ਸ਼ੇਂਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੇ ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸੰਗਮ ਲਾਲ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਲਾਠੀ ਅਤੇ ਡੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੰਗਮ ਲਾਲ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਸਿਰ' ਤੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਪਿਸਤੌਲ (ਕੱਟਾ) ਦੇ ਬੱਟ ਨਾਲ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੰਗਮ ਲਾਲ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਗਏ। ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਸੰਗਮ ਲਾਲ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ-2-ਆਨੰਦ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਦੇਵ ਨਰਾਇਣ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਨ। ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ

ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਮੇਜਾ ਵਿੱਚ 18.15 ਘੰਟੇ ਭਾਵ 06.09.2013 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਕੇਸ ਕ੍ਰਾਈਮ No.328A/2013 ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਸ਼ਸ਼ੇਂਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਰਾਹੁਲ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ੁਕਲਾ ਅਤੇ ਦੇਵੇਂਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 147,148,149,302,307,323 ਅਤੇ 504 ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਬੰਧਤ ਥਾਣੇ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ C.B.C.I.D ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਸਸ਼ੇਂਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਦੇਵੇਂਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ ਅਤੇ ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ੁਕਲਾ ਵਿਰੁੱਧ 19.09.2014 ਉੱਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 15.10.2014 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਹੁਲ ਸ਼ੁਕਲਾ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਪੂਰਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ No.13A/2014 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

4. ਕੇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ No.1329/2014 ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਗਸਤ, 2016 ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸ਼ਿਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ - 1), ਆਨੰਦ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਸ਼ਿਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਆਨੰਦ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ

ਸ਼ੁਕਲਾ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ ਵਿਖੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ' ਤੇ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ। ਸ.

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬ੍ਰਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ। ਰਾਜਸਥਾਨ (2017) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 706 ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਨਾਮ ਕੇਸ ਕ੍ਰਾਈਮ No.328A/2013 ਵਿੱਚ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ' ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਿੱਧਾ ਬਿਆਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸੇਤੂ ਨਿਗਮ, ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਤੋਂ 3 ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਨ।

6. ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਸ਼ੇਂਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਦੇਵੇਂਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ ਅਤੇ ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨਾਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀ

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਹੁਲ ਸ਼ੁਕਲਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪੂਰਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 92 ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2014)

ਰਾਜਸਥਾਨ (2017) 7 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 706, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 319 Cr.P.C ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 319 (319 Cr.P.C) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ' ਤੇ ਆਏ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

7. ਅਸੀਂ ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ' ਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

8. ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੈਕਸ਼ਨ 319 Cr.P.C ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। -

“ 319. ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣੋ। – (1) ਜਿੱਥੇ, ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ, ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ

ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

.....

(4) ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ -

((ਅ) ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਅ) ਖੰਡ (ਏ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕੇਸ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ”

ਧਾਰਾ 319 Cr.P.C ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 319 Cr.P.C ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ' ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

9. ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮਿਆਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਿਆਰ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 319 Cr.P.C ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਕੈਲਾਸ਼ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2008) 14 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 51 ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 319 Cr.P.C ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸ਼ਬਦ ਹਨ "ਇਹ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ"। "ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ "। "ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ "। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 319 Cr.P.C ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। "

10. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ (105) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਅਖਤਿਆਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ -

“105. ਧਾਰਾ 319 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਕ ਅਖਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਆਮ ਅਤੇ ਘੋੜ੍ਹਸਵਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ।

10.6. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਮਾਮਲਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ

ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਉਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਟੈਸਟ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਾਰਜ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ, ਜੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 319 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 319 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜੇ "ਇਹ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ"

ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ "ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ "। ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ"। ਇਸ ਲਈ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ”

11. ਬ੍ਰਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀਃ -

“13. ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੇਸ (2014) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 92 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕੁੱਝ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈਃ .....ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 319 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਉਸ ਡਿਗਰੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼-ਪੱਤਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼-ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਜਾਂ ਘੋੜ੍ਹਸਵਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਜੋ ਰਾਏ ਬਣਾਈ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ੍ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। "

12. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਕੇਸ ਕ੍ਰਾਈਮ No.328A/2013 ਵਿੱਚ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. 06.09.2013 'ਤੇ 18.15 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਨਾਮ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਨਿਜ਼ਾਮੂਦੀਨ, ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ, ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਸਿੰਘ, ਬਿੰਟੂ ਰਾਏ ਅਤੇ ਨਾਗੇਸ਼ਵਰ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੱਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਸੰਦੀਪ ਗੁਪਤਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨਿਯੁਕਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਗਵਾਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਦੂਜਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬ੍ਰਿਜ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਲਖਨਊ ਦੀ ਬ੍ਰਿਜ ਨਿਰਮਾਣ ਇਕਾਈ ਵਿੱਚ ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ' ਤੇ

ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ 06.09.2013' ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ' ਤੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ ਦਾ ਨਾਮ ਉਦੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ 19.09.2014 ਉੱਤੇ ਪਹਿਲੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਾਹੁਲ ਸ਼ੁਕਲਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪੂਰਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 15.10.2014 ਉੱਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਨਾਮ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੂਜਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਲੱਭਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਉਦੋਂ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

13. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਜਾਂਚ 22.10.2016 ਤੋਂ 02.08.2017 ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀਆਂ ਨੌਂ ਤਰੀਕਾਂ' ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 22.10.2016 ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੰਗਮ ਲਾਲ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਪਿਸਤੌਲ ਦੇ ਬੱਟ ਨਾਲ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ, 28.02.2017 ਉੱਤੇ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਰਾਸ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਭਾਸ਼

ਚੰਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਡਿਊਟੀ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਬੰਧਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ -

“.....ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਹ ਸੇਵਾ/ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਜਿਗਨਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਿਰਜਾਪੁਰ ਵਿੱਚ ਪੁਲ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਉੱਥੇ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਸ਼ੁਕਲਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

14. ਆਨੰਦ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਸਹਾਇਕ ਅਧਿਆਪਕ (ਸਿੱਖਿਆ ਮਿੱਤਰ) ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਡਿਊਟੀ ਟਾਈਮ 07.00 ਵਜੇ ਤੋਂ 12.00 ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਯਾਨੀ 06.09.2013 'ਤੇ ਛੁੱਟੀ' ਤੇ ਸੀ, ਪਰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਕਰਾਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਦੇ ਸਬੂਤ ਬਾਰੇ ਸ਼ੰਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ।

15. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

16. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ 2015 ਦੇ ਐੱਸ. ਟੀ. No.26 ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏਗੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸੋਧ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਉੱਤੇ ਰਾਏ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ

ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate